

**ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН У ТРУДОВІЙ
ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

	1-2кл.	3кл.	4кл.	1-2кл.	3кл.	4кл.
Високий	–	3	6	17	34	40
Середній	36	41	44	28	43	46
Низький	64	56	50	55	33	14

У цілому здобуті результати дослідно-експериментальної роботи дають підстави стверджувати, що підвищення рівня вихованості у молодших школярів ціннісного ставлення до трудових традицій і звичаїв українського народу зростає за умови включення школярів до спеціально організованої художньо-трудої діяльності. Саме тому цим підтверджується ефективність визначеного експериментального змісту та педагогічних умов його реалізації. Крім того наше дослідження показало, що трудові ритуали та обряди впливають на формування уявлень про минуле та майбутнє, сприяють визначенню мети майбутньої художньо-трудої діяльності дітей.

Якщо не підтримувати українські трудові традиції і звичаї, не брати за основу автентичність народних уявлень про довкілля, не вивчати творену народом у віках міфологію, втрачається значна частина своєї культури, своєї історії. І якщо учень стає однією з великих ланок пізнання себе в часі, то він стає свідомим, життєздатним, і тим самим ніби вкладає собі в душу частинку вічності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І., Кононко О. Наукові засади проведення наукового експерименту // Рідна школа. — 2001. — № 10. — С. 36–41.
2. Бех І. Д. Біля витоків сутності особистості // Шлях освіти. — 1999. — № 2. — С. 10–15.
3. Бех І. Д. Виховання підростаючої особистості на засадах нової методології // Педагогіка і психологія. — 1999. — № 3. — С. 5–15.
4. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. — К: Обереги, 1994. — 165 с.
5. Лозко Г. Українське народознавство. — К.: Зодіак, ЕКО, 1995. — 158 с.
6. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / Укл. А.Пономарьов, Л.Артюх, Т. Косміна та ін. — К.: Либідь, 1993. — 254 с.
7. 100 найвидатніших образів української міфології — К.: Орфей, 2002. — 448 с
8. Потапенко О., Кузьменко В. Шкільний словник з українознавства. — К.: Укр. письменник, 1995. — 209 с.
9. Максимович М. Дні та місяці українського селянина. — К.: Обереги, 2002. — 189 с.

Микола ПІДДЯЧИЙ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗА НАПРЯМОМ “ТЕХНОЛОГІЯ І ДИЗАЙН”

У статті аналізуються проблеми навчання і виховання старшокласників у профільній школі; теоретичного обґрунтування та організації навчально-виховного процесу за напрямом “Технологія і дизайн”; змісту технологічної і художньо-естетичної шкільної освіти; створення у нових видах і типах виробів новітніх, надійних, екологічно безпечних технологій з певним художньо-конструкторським оформленням; переходу освітньої моделі на розвивальне особистісне навчання, спрямоване на розвиток унікальних якостей особистості.

Особливістю розвитку соціально-економічно орієнтованих, прогресивних суспільств світового співтовариства в III тисячолітті є поєднання динамічного технологічного розвитку та вирішення проблеми виховання і підготовки професійних кадрів, конкурентоспроможних на світовому ринку праці. Останній потребує також фахівців широкого профілю освітньої галузі “Технологія”, котрі займаються художнім конструюванням та оформленням речей (знаряддя праці, промислова продукція, оформлення інтер’єру тощо).

Нині одним із завдань неперервної освіти України є вибудова системи підготовки професійних кадрів з відповідною базовою освітою, які відповідатимуть вимогам професійної

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН У ТРУДОВІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

підготовки висококваліфікованих спеціалістів згідно з потребами сьогодення за напрямом “Технологія і дизайн”. Вітчизняна педагогічна наука має певні здобутки у визначенні шляхів і реалізації на практиці технологічної освіти, але на сучасному етапі соціально-економічного розвитку потребує наукового переосмислення.

Актуальність вказаної проблеми спонукає державні органи управління освітою і наукою, органи освіти місцевого самоврядування (з певною освітньо-науковою структурою) до створення певної освітньо-наукової системи для задоволення попиту школярів, їх батьків і фахівців, які спеціалізуються на стабілізації ринку праці, у змісті навчально-виховного процесу, що максимально зорієнтований на виявлення і розвиток здібностей особистості стосовно майбутньої професійно-технологічної діяльності. Підґрунтям для цього мають стати проміжні результати психодіагностики особистості та вибудова на цій основі професійної кар’єри з метою успішної самореалізації на нинішньому та прогнозованому на майбутнє ринку праці.

Важливе місце в процесі виховання, навчання і професійного становлення фахівців за напрямом “Технологія і дизайн” займає система загальної середньої освіти, яка є початковою ланкою системи неперервної професійної освіти. З огляду на це одним із напрямів у системі трудового виховання (трудова навчання, професійна орієнтація, допрофільне та профільне навчання) загальноосвітньої ланки має стати дизайн (як відповідна галузь мистецтва, наукового знання; технічна естетика), представлений у змісті освітньої галузі “Технологія”. Технології і мистецтво дизайну, креслення — це взаємодоповнюючі складові у створенні новітніх надійних екологічно безпечних технологій з певним художньо-конструкторським смаком у нових видах і типах виробів, які відповідатимуть вимогам суспільства у корисності, зручності в експлуатації, красі тощо. Безумовно, технологічний рівень, якість і дизайн виробу має відповідати стандартам міжсуспільного соціально-економічного простору.

Для досягнення цієї мети складовими змісту освітньої галузі “Технологія” повинні бути навчання техніці, технологіям, основам дизайну, креслення тощо. Це спонукає науковців і практиків до розробки перспективних, орієнтованих на практику концептуальних положень, педагогічних підходів та умов, методів і засобів навчання з метою якісного наповнення змісту технологічної освіти.

Технологічна освіта включає в себе проектно-конструкторську діяльність і процес виготовлення продукції, що об’єднує не тільки завдання освітньої галузі “Технологія”, а й образотворчого мистецтва і дизайну з метою розвитку особистості, виготовлення якісного і привабливого продукту для споживача тощо.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні і розкритті педагогічних умов навчання старшокласників за напрямом “Технологія і дизайн” з метою досягнення адекватної завданням якості освіти в освітній галузі “Технологія”.

У сучасних умовах вибудова в освітньо-науковому просторі України системи технологічного виховання і освіти, здатної реалізувати особистісну парадигму, є закономірним наслідком реалізації ідеї оновлення змісту навчання школярів, передбаченого у концепції профільного навчання в старшій школі і Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти. Орієнтація освіти на вдосконалення процесу становлення особистості зумовлена передусім процесами гуманізації і демократизації в країні, кризами в технології, дизайні, екології та соціалізації особистості. Це актуалізувало дослідження щодо профільного навчання старшокласників, а саме: розробку і застосування особистісно орієнтованих освітніх технологій для здійснення навчально-виховного процесу в загальноосвітній ланці.

Зазначимо, що структурована система державної освіти має охарактеризувати і реалізувати єдність наступних елементів: завдання освіти на певному етапі розвитку особистості і суспільства; контингент школярів для навчання; зміст освіти; визначення форм і методів навчання з метою успішного оволодіння змістом освіти [4].

Аналіз педагогічної спадщини свідчить, що існують наступні рівні формування змісту технологічної освіти: загальнотеоретичний рівень про зміст, структуру і суспільні функції набутого соціального досвіду і його педагогічної інтерпретації; рівень загального навчального предмета, на якому формується зміст і структура освіти з кожного напрямку профільного навчання і відповідно предмета; рівень складності й обсягу навчального матеріалу, котрий входить у курс навчання цього предмета, тощо [5].

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН У ТРУДОВІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Відзначимо, що одна з умов, яка сприяє формуванню активної життєвої позиції, — це участь школярів у різних видах навчальної і навчально-виробничої діяльності, особливістю якої є технологія навчання. Остання на різних рівнях освіти передбачає включення в навчальний процес школярів за наступними видами діяльності:

- реалізація освітніх програм загальноосвітніх і спеціальних дисциплін;
- проведення дослідно-експериментальних робіт;
- підготовка і проведення інформаційних занять;
- розробка проектів освітніх програм за спеціальностями;
- вивчення особистісних і виробничо-технологічних факторів у навчально-виховному процесі;
- оцінка науково-практичного і технологічного рівнів педагогічних проектів та їх значення для вдосконалення педагогічних програм.

Ідея гармонізації різних компонентів навчально-виховного процесу на певних рівнях підготовки майбутніх фахівців потребує поєднання в технології раціонального та емоційного компонентів, колективної та індивідуальної форм роботи, інформаційних і проблемних методів навчання, творчої і пошукової методик при вивченні загальноосвітніх і спеціальних дисциплін у профільній школі.

З огляду на це багаторівнева система навчання забезпечить старшокласникам більшу свободу вибору власної освітньої траєкторії з урахуванням рівня і динаміки розвитку здібностей, схильностей та інтересів, задаючи основний орієнтир педагогічної дії, в центрі уваги якої будуть устремління, інтереси та схильності.

Процес реалізації основних положень багаторівневої підготовки в умовах загальноосвітньої ланки проявляється насамперед у включенні дисциплін профільно-технологічного курсу в загальноосвітній курс, наданні можливостей старшокласникам здійснювати самостійний пошук навчально-професійної діяльності, проведенні індивідуальних і колективних досліджень паралельно з навчальним процесом тощо. При вивченні спеціальних технологічних дисциплін обов'язково використовуються активні форми навчання: дискусії, семінари, ділові ігри й ін. [3]. На таких заняттях якісно змінюється характер взаємодії між педагогом і старшокласниками, перетворюючись із виконавського, функціонального в суб'єктивний, який дозволяє здійснювати спільну продуктивно-креативну діяльність.

Вважаємо, що багаторівнева підготовка старшокласників у освітній галузі “Технологія” в загальноосвітній ланці орієнтується на:

- участь у різних видах діяльності з використанням методів проектів;
- гнучку організацію і швидку перебудову навчально-виховного процесу;
- орієнтацію на підвищення рівня загальнокультурної та профільної підготовки;
- створення умов для професійної самореалізації;
- розвиток саморефлексії та ін.

Ключовим питанням трудового, а надалі й професійного виховання, є питання, яку особистість суспільство хоче отримувати на проміжних етапах її розвитку і в кінцевому випадку, якими якостями повинна володіти людина, котра перебуває на порозі професійної діяльності.

Аналізуючи історичні періоди розвитку суспільств, можна стверджувати, що перед системою освіти ставились різні завдання. Безумовно, вони відрізнялись у країнах з різним соціально-економічним і класовим устроєм. Крім того, передання культурологічної основи від покоління до покоління в одному випадку сприймалось як виховання моральних якостей, в другому — це був “енциклопедичний” підхід, де знання розглядались як шлях до свободи, а в третьому — прагматичний підхід (визначення найважливіших життєвих складових) [2]. Отож на різних етапах розвитку людства по-різному розставлялись акценти виховання особистості.

Один з пріоритетних напрямків сучасного періоду реформування системи освіти в Україні має характеризуватись переходом на духовно-розвивальне особистісне виховання. Внаслідок цього сучасні освітні парадигми рухаються в бік дитиноцентризму, з пріоритетом на розвиток особистості щодо засвоєння нею змісту навчання, яке стає тільки засобом для розвитку особистості [1].

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН У ТРУДОВІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У цьому разі дитиноцентристський підхід спрямований на розвиток унікальних якостей особистості засобом залучення її до різних видів діяльності. Відтак важливою складовою розвитку є усвідомлення себе в суспільстві, визнання зобов'язань і відповідальності перед ним. Згідно з ідеєю розвитку особистості в Законах України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту” і “Про професійно-технічну освіту”, в “Концепції профільного навчання в старшій школі” й інших концепціях і національних програмах розвитку освіти закладаються пріоритети: орієнтація на загальнолюдські цінності і міжособистісні відносини; гуманізація; варіативність навчання; підготовка до навчання в системі неперервної освіти; виховання активності, незалежності, наслідування; продовження і розвиток культурних традицій тощо. На нашу думку, це основна база для розвитку нових освітніх парадигм, теоретичного обґрунтування та практичного реформування загальноосвітньої ланки.

Педагоги, котрі є учасниками навчально-виховного процесу, мають створити в умовах загальноосвітньої ланки навчальне середовище, яке дозволить навчатися старшокласникам через свій життєвий досвід, використовуючи надбання старшого покоління, але при цьому вчитися самостійно приймати рішення у певних ситуаціях, розвиваючи свої когнітивні, креативні і фізичні якості. В цьому процесі старшокласники розглядаються як активні учасники процесу пізнання, а не як об'єкт пасивного сприймання інформації. Тож підхід до технологічної освіти налаштовується на розвиток кожного старшокласника як активного, відповідального члена суспільства, здатного визначити проблему і вирішити її засобами технологічно-дизайнкової діяльності.

Технологічно-дизайновий підхід у навчанні може забезпечити досягнення старшокласниками рівня освіти, який створить підґрунтя для формування особистості, здатної до саморозвитку і самостійного вирішення проблем у різних сферах життєдіяльності. Особливістю освіти за напрямом “Технологія і дизайн” є те, що пізнання відбувається через процес проектування і виготовлення продукту праці.

Нині технологічна підготовка старшокласників є одним із важливих аспектів їх навчання і виховання. Вона проходить через всю систему освіти, впливаючи на процес життєвого і професійного самовизначення особистості. У зв'язку з цим ідея реалізації технологічної освіти в загальноосвітній ланці і системі неперервної освіти стає особливо важливою і актуальною.

У загальноосвітній школі освітня галузь “Технологія” — єдиний орієнтований на практику навчальний предмет, який здійснює підготовку до життя і праці. У цьому зв'язку особливо важливим є глибоке розуміння ідей, що лежать в основі підготовки старшокласників до міжособистісного спілкування на соціально-побутовому рівні та у професійному середовищі. Це потребує уточнення понятійного і термінологічного апарату. Як правило, раніше термін “технологія” в педагогіці використовувався в дидактичних дослідженнях і зв'язувався з поняттям “навчання”. Процес навчання за своїм характером цілеспрямований, контрольований педагогом, а діагностика результатів навчання часто виражається в критеріальних вимірюваннях, характеристиках тощо. Системне співвідношення мети, засобів та умов, способів визначення навчальних досягнень у певних циклах навчання були предметом уваги дидактики. Технологічні підходи в навчанні були результатом системності в проектуванні взаємодії викладання і навчання. Визначення терміна “технологія навчання” змінювалося з еволюцією його застосування в освітній практиці. Зарубіжний освітній простір 50-х років ХХ ст. характеризувався зв'язком технології з технічними засобами навчання в навчальному процесі. Донині це поняття означає особливі підходи в створенні системних проектів взаємозв'язку у діяльності педагога і учня. 1970-і роки дали поштовх розвиткові нового напрямку “Теорія систем” як загального напрямку для різних наук, поняття “технологія учіння” і “технологія навчання” стали самостійними термінами дидактики.

З часом у вітчизняній педагогіці термін “технологія” почав застосовуватись у більш ширшому контексті: “інноваційні навчальні технології”, “педагогічні технології”, “освітні технології”. В різних публікаціях педагогічна технологія визначається як:

- цілеспрямоване використання об'єктів, прийомів, технологічних засобів навчання, подій і відносин у навчально-виховному процесі;
- цілеспрямоване структурування, надання педагогічної інформації та системи організації комунікацій у педагогічному процесі;

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН У ТРУДОВІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

- система управління пізнавальною діяльністю школяра;
- конструювання засобів і методів педагогічного процесу для вирішення певних завдань;
- планування процесу навчання і виховання;
- комплексний інтегративний процес, який включає системне з'єднання ідей, способів організації діяльності людей, ресурсів для досягнення освітньої мети;
- технологія проектування педагогічних систем;
- методологія організації освітніх проектів тощо.

Безумовно такий широкий діапазон застосування в науці та освітній практиці поняття “технологія” спонукає до перегляду системи підготовки і перепідготовки вчителів широкого профілю з дисциплін “Технологія”, “Образотворче мистецтво”, “Креслення”, що, на жаль, не передбачено Державними стандартами вищої школи.

Здійснюючи відповідну до завдань освітньої галузі “Технологія” підготовку вчителя до педагогічної діяльності, ми створюємо навчальні умови, які характеризуються для старшокласника варіативністю, невизначеністю дій, а також готуємо підґрунтя для самостійного вибору ним своїх усвідомлених дій щодо прийняття власного рішення, вільного від зовнішнього диктату. Наголошуючи на пріоритеті особистісних, а не інтелектуальних факторів у професійній діяльності, вмінні планувати, контролювати і визначати орієнтири власного розвитку, ми створюємо умови для самостійного становлення особистості, її саморозвитку.

В процесі роботи над змістом навчально-виховного комплексу важливо врахувати, що при розробці і реалізації навчальних планів за напрямом профільного навчання у старшій школі “Технологія і дизайн” за рахунок паралельної організації теоретичного і практичного навчання у навчальний процес необхідно включити експериментальну роботу старшокласників, яка об'єднує теоретичні і практичні знання, отримані ними на різних етапах навчання. Виконувана робота дозволить значною мірою реалізувати творчий потенціал старшокласників за рахунок вибору теми, що визначає потяг і бажання майбутніх фахівців і можливість корекції плану роботи залежно від зміни внутрішніх і зовнішніх чинників.

З огляду на це запропонований проект за напрямом “Технологія і дизайн” ґрунтується на широкому використанні міжпредметних зв'язків, індивідуальної роботи з викладачами різних дисциплін на всіх етапах навчання. Методологічною особливістю здійснення проекту є виконання певного виробу або проекту на різних етапах навчання. Це дозволяє гармонічно включити в навчально-виховний процес дослідницьку і науково-методичну діяльність. Організована таким способом система профільної підготовки старшокласників більшою мірою враховує індивідуальні здібності і створює умови для успішного навчання практично кожного з них.

У зв'язку з цим ми вважаємо, що одним із перспективних напрямків у вибудові системи профільної освіти в старшій школі є взаємозв'язок між технологічним і художньо-естетичним (у т. ч. дизайном) напрямками. При визначенні основних напрямів інтеграції профільного навчання “Технологія” і “Художньо-естетичний” (“Технологія і дизайн”) ми враховували насамперед положення теоретичного обґрунтування інтегративного підходу до образотворчого мистецтва і середовища (природа, простір, середовище, архітектура й ін.). В зв'язку з цим інтеграцію ми розглядаємо як узагальнюючу уяву про знання, що можливо зрозуміти через застосування комплексу методів, об'єднаних в систему з певною послідовністю і зв'язаних один з одним. За таких умов взаємодія і єдність старшокласників (особистості) з національними, культурологічними та екологічними процесами відбувається еволюційно в реальній природі і соціально-культурному середовищі, що спонукає до формування в них істинних цінностей і якостей.

Питання інтеграційного підходу в процесі освоєння мистецтва розглядається як цілісний процес, що вимагає від педагога спеціальної підготовки і передбачає діяльність різних видів художнього мислення, уяви, інтуїції, фантазії та ін.

У педагогічній літературі мистецтво розглядається як системно-утворюючий фактор. У процесі навчання мистецтву важлива роль відводиться педагогу (художнику, методисту, співавтору проекту), який допомагає старшокласникам: художньо-образно осмислити інформацію про навколишній світ; відчувати потребу в духовному зростанні; проявити

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН У ТРУДОВІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

внутрішній емоційно-образний стан, настрої, увагу; розвинути уяву, фантазію і креативність; засвоїти культурні та загальнолюдські цінності минулого та сучасного і вплинути на формування майбутніх. Водночас інтегроване викладання мистецтву в школі має на меті розвиток поліхудожніх творчих можливостей старшокласників на основі мистецтва та еволюції в природі, предметного оточення, явищ культури, науки, традицій, історії тощо.

У процесі розвитку педагогічного напрямку інтеграційного підходу до процесу опанування мистецтва особливої уваги потребує художня педагогіка, зокрема, співвідношення техніко-технологічної і художньої творчості, мистецтва і наукових систем. Ці галузі є продуктом творчості людини і перебувають у гармонії між собою і природнім ходом історії.

Педагог як особистість і фахівець постійно веде навчально-виховний діалог. Оскільки освоєння мистецтва неможливе без допомоги педагога, поняття “педагогіка” розглядається нами в двох аспектах: як художня педагогічна категорія та як мистецтво. Це змушує розглядати поняття “педагогічна категорія” ключовим у процесі вибудови освітньої системи, здатної забезпечити освоєння мистецтва. Традиційно в освоєнні мистецтва визначаються наступні напрямки, на основі яких вивчаються його закономірності: природа; соціум; різні мистецтва; наука; психічні процеси тощо.

З вищевикладеного ми виокремлюємо сфери, які, на нашу думку, можуть бути певними напрямками навчальної діяльності на шляху освоєння старшокласниками образотворчого процесу: творіння мистецтва, створення просторового середовища; просторові види діяльності; простір і дія в ньому; середовище як фактор зміни простору; особливості інтеграції в просторі; освоєння простору через організоване середовище; реалізація творчо-художнього потенціалу старшокласників тощо.

Дієвим засобом у навчально-виховному процесі є міжпредметні зв'язки, які дозволяють здійснювати поступовий перехід до інтеграції різних навчальних предметів, у т. ч. до інтеграції технології з проектною діяльністю особистості у сфері матеріальної та інтелектуальної культури, котра перетворює оточуюче середовище [6].

Розкриваємо рівні залучення старшокласників до навчального процесу засвоєння різних мистецтв: міжпредметні зв'язки, що передбачають взаємне ілюстрування одного мистецтва іншим; взаємодія, котра розглядається як формування художнього образу за допомогою різних видів художньої творчості і визначається як інтеграція; інтеграція, що передбачає використання не лише художньої інформації, а й знань із різних галузей наук, які допомагають розкрити більш повно інформацію про предмет, щоб у старшокласників склалася загальна уява про об'єкт, який розглядається.

Відповідно до нашої позиції одним із результатів реалізації методу проектів в освітній галузі “Технологія” ми вважаємо інтегративне навчання основам технології і художньої творчості, які, будучи в гармонії між собою, розглядаються як одне ціле в досягненні позитивних результатів у навчальному процесі старшокласників (оволодіння різними видами діяльності, усвідомлення наявності можливостей для самореалізації, саморозвитку, самовдосконалення тощо).

Проведений аналіз теоретичних і практичних робіт у підготовці до засвоєння старшокласниками змісту “Технології і дизайну” дає змогу стверджувати, що багаторівнева система навчання базується на: науково-педагогічних основах проектування технологій і засобів навчання; програмно-цільовому підході, згідно з яким здійснюється зв'язок між провідними компонентами всіх ланцюгів; змістові освіти; методах навчання; діяльності педагога й учня; спрямованості на неперервне цілісне становлення і розвиток фахівця як суб'єкта навчально-трудової діяльності.

З урахуванням сформульованих вище положень система профільної освіти будується на основі ідей: всебічного розвитку особистості; гуманізації професійно-трудового виховання; універсалізації змісту професійно-трудової підготовки; зв'язку теорії з практикою; неперервної освіти особистості; єдності і взаємозв'язку загальної, політехнічної і професійної освіти; багатопрофільності; багаторівневості; універсальності; інтеграції і диференціації; стабільності і динамічності.

Розвиток професійної освіти та умови її реалізації ґрунтуються винятково на: ідеї гуманізації професійної освіти згідно з її принципами фундаменталізації, діяльнісного

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН У ТРУДОВІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

спрямування і національного характеру; демократизації відповідно до принципів рівних можливостей, співпраці, відкритості, регіоналізації, суспільно-демократичного керування і самоорганізації; випереджувальній освіті та її випереджувальному рівні; випереджувальній підготовці кадрів і саморозвитку особистості; неперервній освіті згідно з принципами багаторівневості, доповнюваності, маневреності; наступності, інтеграції та гнучкості.

У цьому контексті концепція особистісно-орієнтованої освіти будується відповідно до дидактичного підходу, розкриваючи способи побудови дидактичної системи і дидактичного процесу, забезпечуючи досягнення позитивних результатів у розвитку особистості.

Загалом система загальноосвітньої профільної школи вибудовується на основі Державного стандарту, а також регіональних компонентів, які впливають на формування змісту освіти. При цьому інваріантна частина регулюється Державним стандартом, а змістове наповнення варіативної складової формується навчальним закладом з урахуванням особливостей регіону, свого типу, індивідуальних освітніх потреб старшокласників згідно з тими конкретними завданнями у підготовці фахівців, які ставить перед собою навчальний заклад, враховуючи власну специфіку і спрямованість.

Отже, процес експериментальної розробки загальноосвітніх і професійно-технічних стандартів, а також регіональних компонентів навчального змісту напряму “Технологія і дизайн” вимагає більш глибокого аналізу використання міжпредметних і міждисциплінарних зв’язків, рівня освіти, де були би прийняті положення про проектну діяльність людини у сфері матеріальної й інтелектуальної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Курило В. М., Шепотько В. П. Освіта України та науково-технічний прогрес: історія, досвід, уроки. — К.: Деміур, 2006. — 432 с.
2. Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2003. Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України. Ч. 1. — Харків: ОВС, 2002. — 640 с.
3. Никифорова Н. Г. Поликультурные основы проектирования регионального компонента в современной школе // Известия Международной Славянской академии образования им. Я. А. Коменского: Научно-теоретический журнал. — Бендеры, 2006. — № 4. — С. 85–92.
4. Кант И. Сочинения. В 8 т. — М., 1994. — Т. 8. — С. 399–414.
5. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності. — К.: Либідь, 2006. — С. 38–47.
6. Тименко В. П. Формування конструктивних умінь особистості // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота. — 2003. — № 8. — С. 185–187.

Богдан СІМЕНАЧ,
Ярослав ЛОМНИЦЬКИЙ,
Володимир БАЛТАРОВИЧ

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТОРСЬКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ І ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНИХ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ НА ПРИКЛАДІ ЗАНЯТЬ З ГЕОМЕТРИЧНО-КОНТУРНОГО РІЗЬБЛЕННЯ

У статті розкриваються дидактичні умови синтезу процесу формування конструкторсько-технологічних і художньо-композиційних умінь студентів в процесі розробки, виготовлення і застосування верстата-автомата для виконання геометрично-контурного різьблення в процесі оздоблення рами.

В умовах переходу України до ринкових відносин особливої актуальності набуває проблема підготовки сучасних фахівців різних професій, зокрема учителя трудового навчання. Важливе місце в підготовці вчителя трудового навчання належить формуванню творчих здібностей до ефективного оволодіння новими технологіями [3; 6; 8], адаптації до швидкої зміни змісту праці, поповнювання своїх знань та відродження культурно історичних цінностей нашого народу.